

Fremtidens natur

i Odder Kommune

Danmarks
Naturfredningsforening

Danmarks Naturfredningsforening er Danmarks største grønne forening. Den er stiftet i 1911 og har i dag afdelinger i alle landets kommuner.

Foreningens overordnede og langsigtede mål er, at Danmark bliver et bæredygtigt samfund med et smukt og varieret landskab, en rig og mangfoldig natur og et rent og sundt miljø.

Vi arbejder for befolkningens muligheder for gode naturoplevelser og med emner som naturbeskyttelse, planlægning, adgang til naturen, lovgivning og oplysning.

Foreningen har 140.000 medlemmer, hvoraf 2.000 er aktive og bruger en del af deres fritid på at arbejde for foreningens formål.

Vi arbejder især med den danske natur og mulighederne for at opleve den. Mere brede miljøemner er også inden for arbejdsområdet ligesom internationalt engagement især gennem EU og Danmarks nærområder, Østersøen og Nordsøen.

I arbejdet med den danske natur søger Danmarks Naturfredningsforening at sikre, at tabet af den biologiske mangfoldighed standser. Derfor beskæftiger foreningen sig også med land- og skovbrugets produktionsmetoder, der har afgørende indflydelse på naturens vilkår.

**Du har brug for naturen.
Og den har brug for dig!**

Danmarks Naturfredningsforening
Tlf. 39 17 40 00
dn@dn.dk
www.dn.dk

Indhold

	Side
Fremtidens natur i Odder Kommune	4
Det åbne land er under pres.....	6
Den attraktive kyst.....	8
Små vandløb og beskedne søer.....	10
Fuglelivet er i tilbagegang.....	12
Kort over Odder	14
Tunø – smuk natur med behov for pleje.....	16
Naturperler i Odder Kommune.....	18
God brug for de grønne områder.....	22
Stier giver adgang til oplevelser	24
Ekspertisen findes – brug den!.....	26

Fremtidens natur i Odder Kommune

Odder Kommune er begunstiget fra naturens side. Ingen tvivl om det. Vi har (næsten) det hele: Fine strande, store skove, smukke bakkelandskaber, øer og fjorde.

Alt i alt er naturen nok det største aktiv for Odder Kommune, som efter kommunesammenlægningerne er Jyllands mindste, målt i

indbyggertal. Odder Kommune har ca. 21.000 indbyggere, og landbruget fylder fortsat godt i landskabet. Rundt regnet to tredjedele af kommunens areal er opdyrket land. Odder Kommune er en af de kommuner, der efter prognoserne vil opleve allerstørst befolkningstilvækst. Mens Danmarks indbygger-

tal samlet set kun ventes at stige 2,7 procent frem til år 2030, ventes vi at få mindst 10 procent flere indbyggere.

Vi oplever gang på gang, at den lokale natur bliver regnet for noget givet, for noget, der altid har været der og altid vil være der. Begge dele er lige forkerte. Praktisk talt alle landskaber i Odder Kommune er stærkt prægede af menneskelig aktivitet, og presset på naturen er hårdt – og efter Naturplangruppens mening stigende:

- Odder er en tilflytningskommune, hvor der næsten konstant foretages nye udstykninger. Senest er store områder ved Saxild samt et stort areal nordvest for Odder bragt i spil. Alene her er planlagt 1400 udstykninger.
- Landbruget drives meget intensivt, specielt lægger de mange svinebrug hårdt pres på naturen.
- Kysten er så attraktiv, at der er stærke ønsker om flere sommerhuse, hvortil kommer, at mange af de nuværende sommerhuse bygges større.
- Konturer udviskes – lavninger fyldes op.

Naturen brokker sig sjældent, heller ikke selv om den lige så stille forarmes. Med denne rapport om fremtidens natur i Odder Kommune ønsker vi at give naturen stemme, dels ved at gøre opmærksom på de mange naturværdier, vi heldigvis stadig har, dels ved at komme med vores anbefalinger til, hvordan den lokale natur sikres, så den også i fremtiden vil være kommunens stærkeste kort.

Rapporten er udarbejdet af Naturplangruppen, en til lejligheden nedsat gruppe, bestående af cirka 20 mennesker, der har interessen for naturen som fællesnævner. Initiativet er taget af Danmarks Natur-

Foto: Lars Aarø

Landbruget fylder fortsat godt i landskabet i Odder Kommune.

fredningsforening og anledningen er kommunesammenlægningerne – og selv om Odder Kommune jo valgte at fortsætte som selvstændig kommune mener vi, at der også lokalt er brug for mere fokus på naturen. God læselyst!

Har du lyst til at kommentere rapporten, er du velkommen på vores hjemmeside:
www.naturplan.odderweb.dk

Fire procent beskyttet areal

Naturbeskyttelsesloven fra 1992 pålagde blandt andet amterne at registrere de naturtyper, der er beskyttet efter lovens paragraf 3. I Odder Kommune drejer det sig samlet set om 988 hektar, svarende til fire procent af kommunen.

Heder: 4 hektar
Overdrev: 153 hektar
Enge: 399 hektar
Moser: 245 hektar
Strandenge: 187 hektar

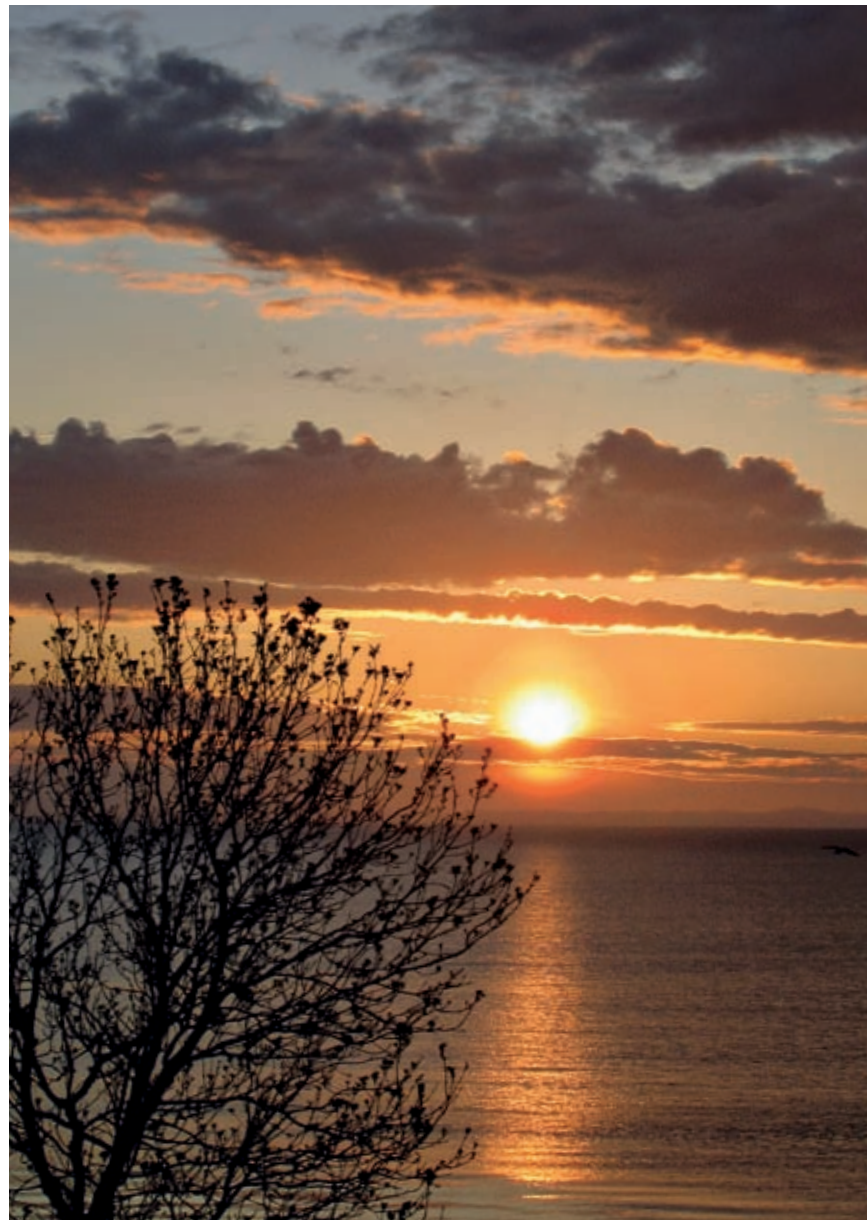

Foto: Ib Salomon

Solopgang ved Rude Strand, pinsen 2006.

Foto: Ib Salomon

Nye udstykninger – Odder er en vækstkommune.

Det åbne land er under pres

Odder Kommune har stort set det hele: Levende hegn, skove med skovbryn, søer, grøfter, vandløb, fjorde samt – ikke at forglemme: Det åbne land: Agerlandet med de dyrkede marker – et typisk dansk landskab.

Men især det åbne land er under pres af byudviklingen. Landbrugsjord konverteres til industriområder og boliger. Der bygges som aldrig før i Odder Kommune – alene i 2006 planlagde kommunen byudvikling på et samlet areal på mindst 50 hektar – altså mindst 500.000 kvadrater. Og inden byggemodningen flyttes der rundt på en masse jord – overjord og råjord fjernes, og mange steder havner den i det åbne land, hvor den bruges som fyld på vandlidende landbrugsarealer eller havner som opfyldning af vandhuller eller udjævning af de

små kurver i landskabet. Sker det på engarealer eller andre beskyttede områder, har det vidtrækkende følger for stedets flora og fauna.

På langt sigt kan en Kattegatbro blive en realitet. Den vil gøre landgang i Odder Kommune, hvor der i givet fald skal skaffes plads til både, motorvej og jernbane. En del af de naturtyper, vi har i kommunen, er beskyttet af loven, nærmere bestemt Naturbeskyttelseslovens paragraf 3: Det gælder bl.a. overdrev, ferske enge, strandenge, vandløb og søer. Men beskyttelse er ikke nok. Der er også brug for at pleje disse områders tilstand og dermed bevare artsrigdommen. Det kan fx ske ved at sørge for afgræsning, men også ved at beskytte områderne mod tilførsel af næringsstoffer. Er der for meget næring, vil mange plan-

ter blive udkonkurreret af eksempelvis brændenælder, græsser og tidsler.

Flere engarealer i Odder Kommune er under tilgroning, fordi plejen er ophørt, og det betyder, at der hurtigt kommer krat og siden skov. Det gælder eksempelvis dalen ved Stampmøllen og Amstrup Enge.

Også fortidsminderne er beskyttet, og dem har Odder Kommune en del af, hvoraf nogle ikke er særligt kendte. Ved Rude Strand ligger eksempelvis en ca. 3500 år gammel gravhøj, en såkaldt langhøj fra bondestenalderen. Gravhøjen måler ca. 10 gange 60 meter, og problemet er, at dens nærområde er udlagt til sommerhusområde uden særligt hensyn til fortidsmindet, og dermed forringes både natur- og kulturoplevelsen.

Foto: Lars Vilhelm

Det åbne land – vi har det stadig, men generelt er det under pres.

Foto: Lars Vilhelm

Skovbryn i den sydlige del af kommunen.

Naturplangruppen anbefaler:

- At Odder Kommune udarbejder den miljøhandlingsplan, der nu har været adskillige år undervejs. Planen skal bl.a. sikre, at kommunen opfylder kravene i Natura 2000-områder.
- At kommunen får en fast byggemodningspolitik, herunder bestemmelser om anvendelse af overskudsjord.
- At der oprettes et depot til overskudsjord. Jorden kan enten bruges som kællebakke eller anvendes som et landskabselement. Modellen kendes fra en række kommuner.
- At naturen får større råderum, når nye arealer inddrages til byudvikling. Der skal være plads til levende hegn, træer, vandløb, vandhuller, grøfter og skov.
- At Odder Kommune som tilsyns-

myndighed må sikre, at der sker pleje af de beskyttede naturområder som private lodsejere ejer.

- At der etableres et plejeprogram for de sidste pletter med lyng.

Foto: Jimmy Lassen

Tyndakset gøgeurt – en af de sjældenheder, vi har særlig pligt til at passe på.

Pas godt på vores orkidé

Odder Kommune er et af de få steder i landet, man finder den fredede tyndaksede gøgeurt – en orkidé. Den har et langt, tyndt blomsteraks med brede, purpurrøde blomster, og det er Miljøministeriet som i forbindelse med nytåret 2007 har sendt et brev til landets kommuner for at gøre opmærksom på, hvilke sjældenheder man har – og som man derfor har en særlig pligt til at passe på. Den fredede gøgeurt vokser på Gyllingnæs.

Den attraktive kyst

Foto: Lars Aarø

Over 2200 sommerhuse finder man i Odder Kommune.

Kysten er et af Odder Kommunes største aktiver, ingen tvivl om det. Omkring 42 kilometer kystlinje har vi, og ikke nok med det: Næsten alle slags kyster er repræsenteret, lige fra klinte og strandenge til ”østkystens bedste badestrande”, som vi skriver i turistbrochurerne.

Foto: Lars Aarø

Stranden ved Saxild er en af landets bedste – og meget populær.

Cirka 2200 sommerhuse finder man langs kysten. Og uden reguleringer ville der hurtigt komme langt flere, for dels er kysten attraktiv, dels er afstanden til Århus og Horsens lille. Naturplangruppen vil ikke udelukke, at der enkelte steder kan opføres nye sommerhuse, specielt i ”baglandet” til de nuværende, men generelt anser vi Odderkysten for fuldt udbygget hvad angår sommerhuse.

Mange ønsker i disse år at udvide deres hus fra sommerhus til kæmpevilla, ændre terrænet eller bygge sommerhuset helt om. Vi ved, at det betyder et stort pres på forvaltning-

gen, men Naturplangruppen skal opfordre til, at man fastholder en stram linje og kun helt undtagelsesvis giver dispensation fra de gældende regler. Erfaringen viser, at dispensationer skaber langvarige konflikter i sommerhusområderne.

Baglandet har brug for et løft

Gruppen mener, at ”baglandet” bag sommerhusene trænger til et løft. Det er rent ud sagt ret kedeligt. Et grønt bælte og et sammenhængende stisystem ville gøre hele kystbebyggelsen mere spændende og binde den langt bedre sammen. Modellen kendes fra England.

I dag forvaltes sommerhusområderne af et hav af grundejerforeninger, der som udgangspunkt kun tager vare på de helt lokale interesser. Mange af de stier, foreningerne forvalter, er ikke egnede for folk med barnevogne, rollator eller kørestole. I det hele taget er adgangsforholdene vanskelige mange steder langs kysten – i flere områder skal man være særdeles stedkendt for at finde vej til kysten.

Vi har med tilfredshed noteret os, at de offentlige strandarealer ved Saxild Strand/Campingpladsen/Bondehuset er blevet forbedret, men netop fordi strandene er så stort et aktiv, foreslår vi langt flere tiltag:

Ved Seniorcenter Saxild Strand mangler der parkeringspladser, toiletter og i det hele taget bedre faciliteter.

Ved Hølken Strand er der til gengæld et stort og kun lidt benyttet grønt område. På grund af de mange sten er badestranden ikke så god, men til gengæld er det en god strand at fiske fra. På den store grund kunne der være borde, bænke, grillplads o.s.v. Også en shelter til primitiv overnatning kunne der sagtens blive plads til.

På Møn har man flere steder langs kysten sat ”tænkebænke” op, fordi det har vist sig, at folk meget gerne vil sidde og nyde roen, mens de kikker ud over havet. Den idé kunne vi sagtens kopiere. Et oplagt sted er den store parkeringsplads ved Fiskerkonernes Restaurant ved Kysing Strand. Her er dels en stejl kyst, dels en overdimensioneret parkeringsplads, hvor man uden videre kunne inddrage noget af arealet til en shelter eller en lille teltplads til cyklister og gående, akkurat som Silkeborg Skovdistrikt har indrettet en lille lejrplads ved Sondrup Strand.

Ligesom på Tunø (se afsnittet om øen) er store bevoksninger af hybenroser blevet et problem på Odderkysten. Hybenroserne udkonkurrerer al anden bevoksning og forarmer derved floraen. Her bliver der brug for en indsats, hvis ikke hele kysten skal gro til.

Genrejs et fugletårn på Alrø

Mange henter i dag sand og grus på stranden – de kører gerne helt ned på stranden og henter store mængder. Det er faktisk ulovligt, og efter gruppens mening er der brug for oplysningsarbejde. Det samme gælder hunde uden snor – de skaber jævnligt utryghed.

En af de mere oversete kyster er strækningen fra Hou til Lerdrupbugten. Her er generelt meget få adgangsveje. Fx er det ved Søby mere end svært at finde en vej, der fører ned til kysten. Ved Gylling ville det

Foto: Ib Salomon

Sondrup Strand ved Horsens Fjord.

være oplagt at anlægge en sti, der følger Malskær Å fra byen til kysten.

Området rummer mange store naturoplevelser – flere steder, bl.a. på Gyllingnæs, vokser skoven helt ned til strandkanten. Der er her tale om en egeblandskov med stedsegrønne islæt af kristtorn – Gyllingnæs er et af de få steder i landet, hvor kristtorn vokser naturligt.

På lange strækninger er der så lavvandet, at man kan vade langt ud i vandet, fx ved Søby Rev.

Et af de få steder, hvor der er nem adgang til vandet, er i krydset ved Splidholmvej/Liliensborgvej. Her er der både en vendeplads og en lille parkering. En planche over de mange fugle, man her kan se, ville være en god idé – og på Alrø håber Naturplangruppen, at der snarest

muligt kan genrejses et fugletårn, så det igen bliver muligt at følge det rige fugleliv omkring øen. Ifølge gruppens oplysninger er det muligt at finansiere et nyt tårn – det handler blot om at finde en placering.

Ved Horskærgård er der adgang til de fredede strandenge en del af året. Herfra er der gode muligheder for at se sæler.

Kommunens sydkyst, kysten ned til Horsens Fjord, er meget forskellig fra de øvrige kyster. Kysten markeres af to markante profiler, Jensnæs og Dilbjerg, og variationen er betydelig – kysten ud mod Horsens Fjord rummer både lave klinte og store rørskove ved udmundingen af Åkær Å og – ikke at forglemme – et smukt, tidligere fiskerleje, Sondrup Strand.

Foto: Lars Vilhelm

Strandeng med forvildede haveblomster.

Naturplangruppen anbefaler:

- At fortsætte den meget restriktive sommerhuspolitik, også når det gælder dispensationer til nuværende sommerhusejere. I eventuelt kommende sommerhusområder skal natur, stier og beplantning samtænkes i langt højere grad end i de eksisterende områder.
- At der etableres grønne områder bag – og gerne imellem – sommerhusområderne.
- At der kommer stier på langs af kysten.
- At der opsættes flere pæne og solide ”tænkebænke” langs kysten. Der findes gode træsorter, som ikke kræver vedligeholdelse.
- At der findes plads til shelters og grillpladser et par steder langs kysten, fx ved Kysing.
- At der etableres en sti fra Gylling langs Malskær Å til kysten.
- At der iværksættes en oplysningskampagne om fjernelse af sand fra stranden/løse hunde på stranden.
- At der i samarbejde med grundejerforeninger indføres mere ensartet skiltning langs kysten.
- At der gøres en samlet indsats mod hybenroser (se også afsnittet om Tunø)

Små vandløb og beskedne søer

Vandkvaliteten i vandløbene er blevet betydeligt bedre, men søerne har det skidt

Odder Kommune har masser af vandløb. Faktisk er der registreret mere end 150, men de fleste er små grøfter og bække. To vandløb skiller sig ud som betydeligt mere vandrige: Åkjær Å og Rævs Å/Odder Å.

Tilsammen afvander kommunens vandløb et område på 233 kvadratkilometer – altså et område, der er lidt større end kommunens areal på 225 kvadratkilometer. Forklaringen er, at enkelte vandløb rækker ind i nabokommunerne.

Det nu nedlagte Århus Amt foretog vandløbsbedømmelser og beskrivelse af de fysiske forhold på 298 lokaliteter i Odder Kommune. Amtet kunne konstatere, at 56% af de undersøgte lokaliteter levede op til den målsætning, der er sat og at vandkvaliteten er blevet bedre. Fx viste en undersøgelse i 1997, at kun 40 % af lokaliteterne dengang opfyldte målsætningen.

Bedre rensning ved de små vandløb

Som det ses af tallene, er vi fortsat et pænt stykke fra målsætningen. Det skyldes primært spildevandet fra spredt bebyggelse og mindre bysamfund samt dårlige fysiske forhold, fx for lille fald i et vandløb. Desuden er der nogle af de små renseanlæg i oplandet, der ikke lever op til nutidens krav. Udvaskning af kvælstof fra landbruget bidrager også til forurening af bl.a. Norsminde Fjord, som ikke opfylder EU's krav til næringsstoffer i vandmiljøet.

Da vi i Odder Kommune netop har så mange små vandløb, er det af afgørende betydning, at vi får forbedret spildevandskvaliteten fra den spredte bebyggelse og de små lokalsamfund. Jo mindre vandløbene er, jo lettere bliver de påvirket af spildevand.

Odder Kommune består groft sagt af en tredjedel bakkeland og to tredjedele meget fladt terræn. I bakkelandet løber vandløbene

Odder Kommunes vandløb er generelt ret små – her Malskær Bæk.

Foto: Lars Vilhelm

naturligvis hurtigere, og iltningen af vandet er god. I det flade land er vandgennemstrømningen lav, og derfor er det endnu mere vigtigt med helt rent vand og fri passage i disse områder.

Lettere adgang for ørreder

Både Rævs Å/Odder Å og Åkjær Å er vandløb med en fin bestand af fisk. Rævs Å/Odder Å-systemet huser endda en ørredstamme, der ikke er "genetisk forurennet" med udsætningsfisk. Derfor er disse to vandløb, samt de bække, der løber ud i dem, klassificeret som "særligt vand" (i teknikernes sprog: B1 og B2-gydevand og særlig natur A) Det nye omløbsstryk ved Odder Museum har gjort adgangen lettere for ørrederne, når de skal op til gydebankerne og gydegruset i det øvre stykke af Odder Å, men Skægs Mølle hindrer stadig fiskenes frie vandring op mod Fillerup og videre. Vi mener, det vil være oplagt at naturgenoprette

ved Skægs Mølle.

Også i Odder Kommune er mange vandløb gennem tiden blevet rettet ud. Odder Å/Rævs Å har eksempelvis fået halveret sin længde. Mere snoede vandløb betyder en rigere fauna samt bedre skjulesteder til fisk. Udlægger man yderligere gydegrus og store sten bliver der skabt stor variation af bundforholdene. Det samme kan indsnævring bidrage til.

Søerne har det generelt skidt

Mens Odder Kommune har mange vandløb, er det mere sparsomt med søer. Kommunen har faktisk kun småsøer og vandhuller. Den største sø er søen/mosen ved Amstrup. Den er delt mellem mange lods ejere, fordi bønderne i sin tid blev tildelt et englod, et moselod o.s.v. Der har været gravet tørv i søen, som er temmelig dyb. Der findes bl.a. aborrer i søen.

Blandt de mere specielle våde lokaliteter i kommunen er ellesum-pene ved Åkær Å og ved Sondrup.

Søerne har det generelt skidt. Så skidt, at Århus Amt stort set opgav at lave målinger og fauna-bestemmelser. Søerne lider stort set alle under for store mængder fosfor, der primært skyldes udledninger af spildevand samt næringsstoffer fra det intensive landbrug. Selv om udledningerne af fosfor er blevet reduceret, vil der gå lang tid før det for alvor slår igennem, fordi fornyelsen af vandet i søerne er meget langsom og fordi der ligger så meget næring gemt i bundslammet. Bræmmer af udyrket land omkring søerne kan hjælpe noget på deres tilstand. Bræmmer har en veldokumenteret effekt, blandt andet fordi de opfanger meget af det materiale, der ellers ville blive til bundsediment i søen.

De mange branddamme og gadekær er en biotop, som ofte overses, men med den rette pleje kan disse små søer fungere som små miljøperler med et rigt liv.

Oprensning af søer

Oprensning af søer er et felt, den "nye" Odder Kommune bør tage fat på. Et positivt eksempel er oprensningen af Mølleedammen i Odder. Dammen blev bl.a. uddybet og huser nu en fin bestand af vandplanter. Fjernelsen af væltede træer og udtynding af bevoksningen omkring Krebsedammen i Odder er et andet eksempel på, at tilstanden kan ændres.

Vi har fået en del nye vandhuller. Og nye vandhuller eller genetablering af gamle vandhuller er en indsats, vi gerne ser fremmet. Mange lodsejere er interesserede, og her kan kommunen bakke op med bl.a. rådgivning.

I Odder bør den gamle mølledam ved Stampmøllen retableres, ligesom der nemt kan skabes et vandhul ved siden af Krebsedammen. Det område, der kaldes Salamanderdammen, har i årevis trængt til oprensning. Og bliver der – som en bygherre har ansøgt om – anlagt en hel ny bydel i den sydlige del af Odder, bør kommunen købe og frilægge Den Hvide Grav. Godt skjult bag bevoksning finder man her en

af kommunens få større søer, en sø som passende kan indgå i et nyt, grønt område.

Fjord til gadedøren

Netop fordi Odder Kommune er relativt fattig på søer, vil det være et stort løft for hele kommunen, hvis det lykkes at gøre hele ådalen fra Norsminde til Odder til et vådområde. I praksis er store arealer i forvejen oversvømmede i perioder med meget nedbør som fx i 2007. Et permanent, sammenhængende vådområde vil næsten betyde "fjord til gadedøren", som en avisoverskrift lød. Det betyder dels nye, rekreative muligheder, dels vil et vådområde fungere som ét stort, naturligt renseanlæg og dermed fjerne en stor del af belastningen af Norsminde Fjord. Endelig vil en våd ådal betyde, at der tæt på Odder kan sælges grunde med søudsigt, og al erfaring viser, at sådanne grunde er særdeles attraktive. Erfaringen fra andre kommuner viser også, at selv om naturgenopretning på så stort plan er forholdsvis bekostelig, så er det en god investering. Vi er selvfølgelig klar over, at det er en kompliceret proces, som blandt andet involverer en række lodsejere, men netop derfor mener vi, at processen bør sættes i gang nu.

Naturplangruppens anbefalinger:

- At der gøres en endnu mere målrettet indsats for bedre rensning af spildevandet fra ejendomme i det åbne land og de små bysamfund.
- At der etableres fiskepassage ved Skægs Mølle, så ørreder kan gå helt op til Fillerup og videre.
- At der foretages naturgenopretning i form af "gensnoning" af nogle af de vandløb, der gennem tiden er blevet rettet ud. Rørslagte strækninger bør så vidt muligt genåbnes.
- At der udarbejdes en langsigtet plan for oprensning af søer
- At kommunen aktivt arbejder for flere vandhuller, fx ved at tilbyde rådgivning til lodsejere.
- At der indhentes erfaringer fra kommuner, der har omdannet branddamme til værdifulde biotoper.
- At mølledammen ved Stampmøllen retableres.
- At kommunen køber Den Hvide Grav og lader den indgå i et nyt, rekreativt område.
- At kommunen etablerer en arbejdsgruppe der arbejder for et sammenhængende vådområde i ådalen fra Norsminde til Odder.
- At der sikres brede randzoner omkring søer og vandløb. Randzonerne nedsætter risikoen for udvaskning af pesticider og næringsstoffer.

Foto: Ib Salomon

Inden Århus Amt lukkede og slukkede nåede man at anlægge dette spændende stryg i Odder Å ved Odder Museum.

Fuglelivet er i tilbagegang

Fugle kan jo flyve, og den enkelte fugleart slår sig derfor kun ned i de landskaber, som opfylder dens krav. Odder Kommune er enestående ved at omfatte rigtig mange forskellige landskabsformer, og af den grund burde en stor del af de danske fuglearter være repræsenteret i Odders natur, som bl.a. rummer noget af Danmarks bedste landbrugsjord – men også noget af den magreste.

Den nord-sydgående kystlinie fungerer sammen med endemorænerne inde i landet som de ledelinier, mange trækfugle følger. Vores område er derfor en vigtig foder- og rasteplass for nogle af Europas trækkende fugle, og det er først og fremmest vådområdernes gode tilstand, der er afgørende for at fuglene fortsat gæster os og ikke bare flyver videre.

Desværre er fuglelivet i tilbagegang. Af en rapport fra 1974 fremgår det, at der i Odder Kommune er registreret i alt 211 fuglearter, og at man af disse kan finde 120 ynglende arter, heraf alene 59 arter i Norsminde-området. I en rapport fra 1995 noteres det om Norsmindeområdet: "I dag overstiger antallet af ynglende vade- og andefugle næppe 40 par, og ingen sjældne".

Kort: Ebbe Teibøl

Mange fugles trækruter følger kysten

Generelt har fuglene det ikke nemt i et intensivt dyrket landbrugsområde. Mangeårig dyrkning med monokulturer, kunstig gødning og pesticider har reduceret livsgrundlaget for fuglearter knyttet til marker og vejgrøfter, eksempelvis agerhøns, viber og lærker.

I skovene er biodiversiteten afgørende for et mangfoldigt fugleliv. Blandede bevoksninger af løvfældende træer er langt mere værdifulde end nåletræer. Forsømt skov med mange "døde træer" er meget vigtige for mange fuglearter (og dyrearter).

Stort Ramsarområde

Når det gælder fuglelivet har Odder Kommune faktisk flere områder, som Danmark har forpligtet sig til at passe specielt godt på:

For det første Norsminde Fjord. Fjorden blev i 1983 udpeget til EF-fuglebeskyttelsesområde, og det påhviler Danmark – og dermed Odder Kommune – at sikre området for især trækfugle og så vidt muligt

undgå forurening og forringelse af området. Det beskyttede område er på 340 hektar.

For det andet hele det sydlige kystområde, der er udpeget som Ramsarområde. Her gælder stramme, internationale fuglebeskyttelsesregler, og landbrugsudvidelser med øget miljøbelastning i de kystnære områder skal derfor foretages yderst varsomt.

Naturplangruppens anbefalinger:

- At der i kommunalt ejet skov etableres løvskov frem for nåleskov og at gamle, udtjente træer får lov at stå eller ligge.
- At private skovejere opfordres til følge de samme retningslinjer.
- At landbrugsområder ude af drift plejes på en måde, der gavner fuglelivet
- At der genetableres et fugletårn ved den sydlige kyst. Midlerne findes, så det handler blot om at finde en egnet placering.

Her ved Horskærgård er der ingen adgang i fuglenes yngletid.

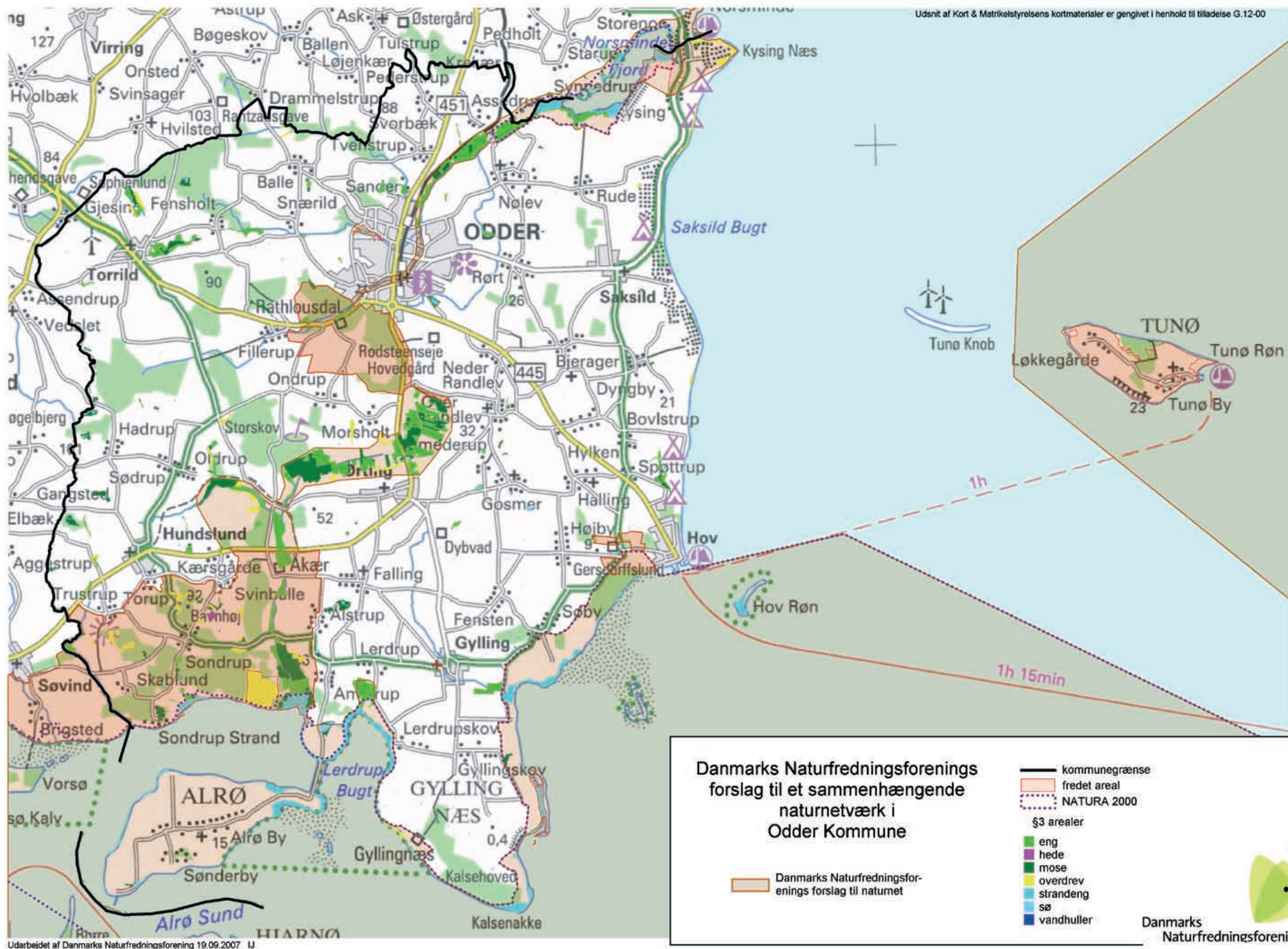
Foto: Lars Vilhelm

Foto: Lars Aarø

Norsminde Fjord er udpeget til fuglebeskyttelsesområde og har været det siden 1983.

Tunø - smuk natur med behov for pleje

Tunø er Odder Kommunes forpost mod øst. Skønt der kun er 8,5 kilometer mellem fastlandet og Tunø, føler de cirka 100 beboere ofte, at de bor på en afsidesliggende ø. Afsidesliggende, men meget smuk – det er både de fastboende og øens mange gæster enige om. Store dele af øens rige og afvekslende natur er fredet og har været det siden 1965, da øen blev den første (stort set) fredede ø i Danmark. Turismen er stigende, men foreløbig har naturen fint kunnet klare de mange gæster.

Der er ganske få køer på Tunø, men intet svinehold. Især på den østlige del af øen sker der en intensiv dyrkning af grøntsager. Stormen og det ekstreme højvande i november 2006 var hård ved øens nordkyst, hvor store partier blev eroderet bort.

Matrikler.

Tunø er opdelt i et hav af matrikler, fx er skoven opdelt i lange tynde strimler. Den grønne markering er arealer, ejet af staten.

Fire indsatsområder

I sommeren 2006 udarbejdede John Theilgaard en omfattende rapport: Naturen på Tunø – problematikker og løsningsmuligheder. Rapporten er hans afsluttende eksamensprojekt på miljø- og teknologiuddannelsen. John Theilgaard er født og opvokset på Tunø, og han peger på fire områder, hvor der er brug for en indsats, hvis øens særpræg skal bevares og naturkvaliteten samtidig hæves:

1. Hybenrosen, der breder sig meget kraftigt langs kysten.
2. Vandhuller, hvor den grønbrogede tudse sikres ynglesteder.
3. Lysåbne naturtyper, der gror til.
4. Landbrugets græsarealer, der kan gøres langt mere spændende.

1. Hybenrosen (Rynket rose, *Rosa rugosa*) er en smuk busk, men den er også en invasiv plante, der udkonkurrer alt andet, herunder ikke mindst bundvegetationen. Den gror i strandzonen og vokser helt ned til højeste daglige vande på stranden. På Tunø har den bredt sig specielt på den statsejede spids af Revet og langs nordkysten, men også ved Stenkalven og ved øens fyldplads er der store bestande. Hybenrose kan græsses ned af geder, og når

den først er i bund, kan får holde den nede. Klipper man den ned, tager det flere år at udpine den. Gør man ikke noget, vil hybenrosen erobre endnu større dele af øens strandzone.

2. Grønbroget tudse er en rødlistet art. Den har sin nordligste udbredelse netop på Tunø og Samsø, men på Tunø var den registeret som uddød. Det har imidlertid vist sig, at den alligevel findes på øen, og endda i et ganske pænt antal. Der er 7-8 vandhuller på Tunø, men samtlige var i dårlig stand og helt eller delvis tilgroede. Takket være en indsats fra Århus Amt (den fandt sted i slutningen af 2006, lige inden amtet lukkede) er tre vandhuller blevet oprenset, ligesom der er indgået aftaler om at anlægge fem nye vandhuller. Dermed skulle tudsens fremtid på Tunø foreløbig være sikret, men det er vigtigt, at vandhullerne holdes ved lige med systematisk pleje. En bølgebevoksning ved øens gadekær blev fjernet i efteråret og det har eksempelvis været med til at skabe bedre forhold i gadekæret. En dna-undersøgelse skal i øvrigt afgøre, om Tunø har sin egen stamme af tudsen eller der er tale om tudser, der er kommet over fra Samsø.
3. Faktisk står der i loven, at lysåbne arealer ikke må gro til. Men det kræver resurser at holde dem åbne, og flere steder på Tunø kniber det gevaldigt. Det drejer sig fx om det delvis statsejede "Bjerget" midt på øen, øens højeste punkt. Bjerget er ved at gro til i træer og buske, især tjørn. Skal de lysåbne arealer bevares kan græsningsdyr givetvis gøre en god indsats!
4. Landbrugsstøtten er nu omlagt, så man nu får støtte pr. areal, uanset hvad der dyrkes. Det har fået flere landmænd på Tunø til at henlægge deres arealer i græs. Faktisk anslår John Theilgaard, at halvdelen af øens landbrugsareal nu er dækket

med græs. Men græs er ikke bare græs. Marker etableret med spildfrø har langt større diversitet end marker med fx rajgræs i renbestand, og selv på en ensartet græsmark kan der skabes bedre forhold for fx fuglelivet, hvis plantedækket bliver brudt af fx harvede eller slåede stribes, men der er brug for rådgivning.

Tunø er opsplittet i et hav af matrikler – se matrikelkortet. Øens skov er fx opdelt i små parceller, og det er vidt forskelligt, hvordan de passes. Rent naturmæssigt er de små parceller en stor fordel – de sikrer mangfoldighed. Flere af skovlodderne har karakter af naturskov, fordi plejen er ophørt.

Øen havde tidligere store problemer med for højt indhold af nitrat i grundvandet, men en beskyttelseszone rundt om drikkevandsboringen har løst problemet.

En del af øens kyster er klintekyster med dynamiske skrænter, hvor der jævnligt sker skred. Det sikrer en spændende flora på skrænterne, som også er yngleplads for ret store kolonier af digesvaler. Endelig må det ikke glemmes, at der findes 20-30 ynglende tejs på øen. Tejs er en relativt sjælden fugl, som kun yngler ganske få steder i landet.

Facts om Tunø

Øen er ca. **3,75 km lang** og **1,5 km bred**. Dens størrelse er **350 hektar** (3,5 kvadratkilometer), **kystlinjen er 9 km lang**. Tunø har **ca. 100 fastboende**, men langt flere indbyggere i sommertiden og ikke mindst under den årlige Tunøfestival.

Naturplangruppen anbefaler:

- At der bl.a. i samarbejde med Silkeborg Skovdistrikt lægges en plan for bekæmpelse af hybenrosen, inden den totalt erobrer øens strandzone.
- At der – ligeledes bl.a. i samarbejde med Silkeborg Skovdistrikt – udarbejdes planer for de lysåbne områder, som er ved at gro til.
- At der udarbejdes plejeplaner for alle øens vandhuller, så den grønbrogede tudses fremtid sikres. Tudsen er rødlistet – den er med andre ord en truet art.
- At der i samarbejde med landbrugets organisationer tilbydes rådgivning til landmænd som vil dyrke græs. Med enkle midler er det muligt at øge naturindholdet på græsarealer.

Foto: John Theilgaard

Hybenroser (rynkete rose) er blevet altdominerende langs store dele af Tunøs kyst.

Balle Skov med Stampmøllebækken, februar 2007.

Foto: Lars Aarø

Naturperler i Odder Kommune

Vi har sagt det før, men vi gentager det gerne: Naturen er Odder Kommunes største aktiv, og den er fyldt med små perler. Mange har deres private favorit, så det er svært at fremhæve nogle steder frem for andre. Men vi tager alligevel chancen:

Odder Å er hverken særlig lang, særlig bred eller særligt vandførende. Men som noget helt specielt har den sin egen ørredstamme, som er genetisk forskellig fra andre ørreder. Det samme kan kun ganske få andre åer i Danmark prale af. Et nyt **stryg ved Odder Museum** (anlagt 2006) gør det muligt for ørrederne at komme op til nye gydebanks, til gengæld står der i Norsminde Fjord så mange ruser, at mange ørreder aldrig når op i åen.

Fra Odder Museum er der opstrøms en varieret biotop, der er hjemsted

for et stort antal fuglearter på alle årstider. Om vinteren kan man sporadisk møde vandstær, isfugl og bjergvipstjert. Åens fortsat gode sundhedstilstand er afgørende, også for fuglene.

Norsminde Fjord – Fjorden blev udlagt som vildtreservat i 1942 og udpeget som EF-fuglebeskyttelsesområde i 1983. Fjorden er lavvandet og omgivet af rørskove. Dens vand er brakvand, altså en blanding af ferskvand og saltvand. Fjorden er vinterkvarter og rasteplass for et stort antal fugle. I træktiden kunne der sagtens være 8-10.000 rastende fugle i fjorden, men antallet er gået stærkt tilbage. Nabofjorden, Kysing Fjord, blev inddæmmet og tørlagt i 1800-tallet. Den løsning ville man nok ikke have valgt i dag!

Fjorden burde være en af Østjyl-

lands mest værdifulde lokaliteter for ande- og vadefugle, ligesom her burde være ynglebestand af gråænder, skeænder, skalleslugere og klyder.

Det ferskvand, der i dag tilføres fjorden, er godt rensset, men fjorden lider i høj grad under fortidens synder. Bundsedimentet er fyldt med næringsstoffer, og træder man i det, lugter det tydeligt af svovlbrinte. Den radikale løsning vil være at opmudre hele fjorden, som det skete med Brabrand Sø, men det er i sagens natur et særdeles omfattende projekt, som Odder Kommune ikke kan magte alene. En ændret praksis, så sluserne ved Norsminde Havn holdes åbne hele vinterhalvåret, kan bedre vandskiftet i fjorden, ligesom bredderne vil have godt af nogle årlige oversvøm-

Foto: Lars Aarø

Norsminde Fjord.

Foto: Ib Salomon

Den fredede Rathlousdals Allé.

melser. Regulativet for slusen bør i det hele taget ændres, så den ikke – som i dag – spærrer for havvandet, så snart det stiger 35 cm.

Svend Feldings Grav. Dette sted hører blandt kommunens godt skjulte hemmeligheder. Og strengt taget må graven snarere kaldes en kulturperle end en naturperle. Ingen skilte viser vej til graven, som består af en stendysse inde i skoven, ikke langt fra Åkjærvej og den bro over Åkjær Å, som også er opkaldt efter sagnfiguren Svend Felding. Stendyssen er ikke intakt, for da man anlagde jernbanen mellem Horsens og Odder stod man lige og manglede nogle sten til den jernbaneviadukt, man stadig finder ved krydset Åkjærvej/Bilsbækvej.

Naturstien på den gamle Horsensbane er velegnet som gang- og ridesti. Den går gennem et særdeles afvekslende område, nogle gange i skov, andre gange højt hævet over det åbne land. Nær Oldrup går stien på en af landets højeste jernbanedæmninger.

Uldrup Bakker med Schäfergården Uldrup Bakker var de bakker, fårene fra Schäfergården græssede i. Nu er bakkerne delvis dækket med løvskov, og i bakkerne findes bl.a. tre bronzealderhøje: Blakshøj, Traphøj og Dilbjerg. Der findes stadig rester af den oprindelige bevoksning med gyvel. Uldrup Bakker er en del af den store Sondrup-fredning. Til gengæld er der kun få klatter lyng tilbage.

Ned mod fjorden findes den naturtype, der kaldes overdrev. Dem har

vi kun få af i kommunen, idet mange er forsvundet ved tilgroning, opdyrkning eller beplantning. Overdrev kan kun bevares ved græsning.

Udsigtshøjene ved Trustrup.

På toppen af Udsigtshøjene er man ca. 70 meter over havet, og herfra er der et fint udsyn over Horsens Fjord. På klare dage kan man se helt til Fyn. Et net af stier gennemkrydser området, en af dem går til Bavnehøj, der ligger 92 meter over havet.

Foto: Erik Borg

Stampmøllen.

Ellesumpe ved Amstrup – Nær Åkjær Å's udløb i Horsens Fjord findes en ellesump. Den er ikke specielt stor, cirka en halv hektar, men ellesumpe er forholdsvis sjældne biotoper, som på grund af det fugtige mørke tiltrækker mange insekter og mange fugle, bl.a. spætmejsler. Også ved udløbet af Møllebækken, kommunens grænse mod Horsens Kommune, findes der et par ellesumpe.

Engene ved Amstrup. Her findes

en række sjældne planter samt usædvanlig mange arter af sommerfugle og natsværmere. Området er følsomt og har brug for naturpleje.

Gyllingnæs indeholder en mængde områder af stor interesse. Geologi, botanik, entomologi, ornitologi og vildtbiologi går her op i en højere enhed, men ikke mindst området langs vestsiden af næsset er sårbar for færdsel.

Strandengene på østsiden af Gyllingnæs (**Horskærgård og Kalsemåde**) har en for Jylland helt usædvanlig rig flora og fauna. Engene er fredet, og der er adgang forbudt i yngletiden.

Vadegrunden og det lavvandede område ved Alrø (Alrø Poller, Alhale, Lerdrup Bugt). Området kan nærmest kaldes ét stort spisekammer for både ynglefugle og trækende fugle. Området er da også beskyttet af Ramsar-konventionen og udpeget som EU-fuglebeskyttelsesområde (Ramsarområde 13). Det betyder, at Danmark er forpligtet til at sikre området som levested for fugle, især vandfugle.

Der er – for at beskytte ynglende fugle – adgang forbudt fra 1. april til 15. juli.

Området består af små holme, enge, smalle strandenge og et stenet, lavvandet område. Lerdrup Bugts engområder på vestsiden af Gyllingnæs dækker et område på ca. 15 ha. Det består af en lavvandet fjordvig med vader og store sten. Området er et vigtigt sted i træktiden. Meget store flokke af

vadefugle samles her.

Bjørnkjær voldsted nær Hou og Gersdorffslund findes endnu en af Odder Kommunes godt skjulte attraktioner. Bjørnkjær Voldsted gemmer sig i skoven, hvor man kan finde to borgbanker med både grave og volde. Stedet er nok bedst kendt for Bjørnkjærssættet, et destillationsanlæg fra 1300-tallet. Det kan nu ses på Odder Museum.

Randlev Mose, Ørting Mose og Morsholt Mose. Et samlet moseområde på 300 hektar. Skrænterne ned mod mosen har leveret sand og ler, moserne tørv. Moserne ligger i den tunneldal, smeltevand udgravede under sidste istid. Moserne er opdelt i mange små lodder. Randlev Mose er egnens bedste sted at høre nattegalen, og hele området er præget af vandsamlinger og fugtig jord. Det giver et rigt insektliv og en rig flora og gør dermed også moserne til en vigtig fuglelokalitet. I Åkær Ådal er drægedderkoppen Entelecara Omissa set - den er kun set ét andet sted i Danmark.

Ottillas Kilde ved Fillerup er den bedst kendte af kilderne i Odder Kommune. Den kaldes også Helligkilden, og den dag i dag ser man jævnligt folk, der henter vand i dunke ved kilden.

Rathlousdals Allé, en af landets mest markante linde-alléer. Alléen er fra 1830, og den indgår i fredningen af herregårdslandskabet omkring Rathlousdal. Mange af de gamle træer er fældet, og alléen trænger i det hele taget hårdt til at blive fornyet.

Drosselmosen i Nørreskoven ved Torrild rummer bl.a. en større sø. Skoven kan minde om en naturskov. Mosen rummer bl.a. mange tudser, ligesom man i området finder en del pebertræer, et sjældent islæt i danske skove.

Stampmølle dalen i udkanten af Odder. Stampmøllebækken slynger sig gennem den fredede dal, hvor man bl.a. finder en række meget specielle planter.

Søby Fredskov – Ravneskove.

Der er tale om overvejende løvskov og typiske kystskove. Skovene er spændende, fordi landskabet fuldstændig ændrer karakter, når man når ud til kysten. I skovene er der mulighed for at se eller høre alle skovfugle, både de små sangere og de almindelige drosselfugle, men også den sjældne guldpirol. Lige uden for skoven har man alle kystfuglene.

Søby Rev. Holmene ved Søby Rev består af et par sandrevler cirka to kilometer fra kysten. Deres areal er ca. 7,5 ha, men revlerne er i stadig vækst, og de er bevokset med græs, marehalm, strandplanter og enkelte rosenbuske. Området er den del af Ramsarområde 13. Af hensyn til ynglefuglene er der adgang forbudt mellem 1. april og 15. juli.

Foto: Lars Vilhelm

Strandeng ved Gyllingnæs.

God brug for de grønne områder

Byernes grønne områder er mange menneskers vigtigste forbindelse med naturen. Og der er efterhånden overvældende dokumentation for værdien af de grønne områder: De modvirker stress, de kan være med til at forebygge depressioner, ligesom det er her, mange menne-

ning, de har også en vigtig funktion som spredningskorridorer.

At borgerne værdsætter de grønne områder, viser bl.a. en undersøgelse udført blandt medlemmerne af Odder Kommunes elektroniske panel i november 2006: "Byudviklingen i Odder Kommune skal være præget af grønne områder, også selv om det betyder dyrere grunde og længere afstande", lød en konklusion. Landskab og udsigt betyder meget for borgerne.

Den fredede dal er ved at springe i skov

Odder har i dag et meget varieret udbud af grønne områder – bynær skov, høje bøge, vildnis og som noget helt særligt en grønning, en grøn skråning lige midt i byen. Det er vigtigt at bevare mangfoldigheden, for de grønne områder skal være varierede og spændende og indbyde til aktivitet – noget der er ekstra vigtigt nu da der er kommet meget fokus på sundhedsfremme. Men der skal også være gode hvilepladser og bænke, ligesom det er

vigtigt, at stisystemerne hænger sammen. Standarden for vedligeholdelse skal op. Den fredede Stampmølle dal er fx ved at springe i skov, og ved Skovbakken er en foryngelse af bøgetræerne stadig ikke kommet i gang.

I Odder udnyttes åens potentiale som grøn kile ikke fuldt ud. Der bør fx være sti langs åen overalt, hvor det overhovedet er muligt.

I overgangen mellem land og by finder man Den Økologiske Have og Skoleskoven. Begge steder må betragtes som en del af byens grønne områder, og begge steder har potentiale til at blive brugt endnu mere end i dag, hvor Den Økologiske Have har ca. 20.000 besøgende om året.

Grønne områder er normalt noget, man forbinder med større byer, men vi mener, at det skal sikres, at der også i landsbyerne er et grønt område som bl.a. kan bruges som samlingssted. Også i områderne bag sommerhusene, i deres bagland, burde der efter vores mening være grønne områder.

sker motionerer eller går tur med hunden.

Hidtil har der været en tendens til, at de grønne områder blev betragtet som en slags reserve, som områder, man bare kan inddrage, når byen har brug for plads. Senest har vi Odder haft en heftig debat om de kommende højhuse nær det gamle varmeværk. Her var det oprindeligt planen at inddrage et stykke af Odder Bypark, parken mellem Parkhotellet og Alpevej. Højhusene endte som bekendt med at blive flyttet væk fra parken, og vi håber, det er sidste gang politikerne forsøger at gøre indhug i byens grønne områder.

Der bliver tværtimod brug for flere, for alt tyder på, at Odder by bliver ved med at vokse. Over halvdelen af Odder Kommunes indbyggere bor nu i Odder, og skal byen bevare sit grønne præg, er det vigtigt, at der tænkes på grønne områder, hver gang et nyt stykke jord inddrages og byggemodnes. Allerbedst er det, hvis de grønne områder er sammenhængende og danner en kile, der peger ind mod bymidten. De grønne kiler har ikke kun rekreativ betyd-

Den Økologiske Haves cafébygning i vinterdragt.

Foto: Ib Salomon

Afstanden er vigtig

KVL (Landbohøjskolen) har spurgt 2000 mennesker om deres brug af grønne områder. Det viser sig bl.a., at jo tættere man bor på et grønt område, jo mere bruger man det. Er afstanden mere end 3-400 meter kommer man der ikke så tit, og fjernere områder besøges kun i weekenden. Ønsket om at opleve "fred og ro" er meget højt prioriteret.

Naturplangruppen anbefaler:

- At der ved enhver udstykning planlægges grønne områder. Ingen i Odder by bør have mere end 400 meter til et grønt område.
- At der tænkes i "grønne kiler" i Odder – sammenhængende områder
- At der gøres mere ud af vedligeholdelsen af de grønne områder. Stampmølle dalen er fx ved at springe i skov.
- At der snarest iværksættes en foryngelse af bøgetræerne ved Skovbakken i Odder.
- At alle landsbyer skal have et grønt område/en fælled eller et grønt samlingssted
- At Hou bør have sin egen bypark
- At der også tænkes i grønne områder i sommerhusenes bagland.

Udsigt ned over Odder By.

Foto: Johannes Vindum

Markedsdag i Den Økologiske Have.

Foto: Ib Salomon

Stier giver adgang til oplevelser

Stier tjener mange formål. Det kan være som sikker skolevej, som genvej mellem to boligområder eller som en stilfærdig adgangsvej til naturen – på naturens betingelser.

Det er især adgangen til naturen, vi har beskæftiget os med i Naturplangruppen, men vi er naturligvis opmærksomme på alle de andre fordele ved stier og stisystemer og skal i den anledning rose Odder Kommune for et godt netværk af stier i Odder By – et netværk, der hele tiden er blevet udbygget i takt med at byen er vokset.

Til gengæld mener vi, der er et stigende behov for rekreative stier, der rækker uden for byen. En sti, der følger Odder Å, bør prioriteres højt, og vi skal i den forbindelse gøre

Foto: Lars Vilhelmsen

opmærksom på, at Odder Kommune ifølge fredningen af området ved Rathlousdal har ret til at anlægge en sti langs åen fra bygrænsen og ud til Rathlousdals have. Den ret er aldrig blevet udnyttet.

Også i ådalen nord for Odder bør der anlægges en rekreativ sti, i første omgang fra Odder til Assestrup, men hurtigst muligt også med sti videre til Norsminde. Dermed kan stien indgå i en samlet sti fra Århus til Horsens (se nedenfor). Der er generelt gode erfaringer med såkaldte kombistier – stier, hvor der både er plads til gående, cyklende og ridende.

Sammenhængende stier tiltrækker turister

En gruppe arbejder helt konkret med at kortlægge, registrere og dokumentere alle stier i Odder Kommune. Gruppen arbejder for at kommunen skal medvirke til at bevare stierne som kulturminde, og om nødvendigt reetablere nogle af de stier, der er gået tabt fordi de fx er blevet pløjet op.

Og som gruppen bemærker på sin hjemmeside (www.stifinder.odderweb.dk): Projektet handler om at formidle det lokale landskab og den lokale historie, og dermed

gøre egnens identitet mere tydelig. "Det er især vigtigt, nu da Odder Kommune skal klare sig som en lille kommune omgivet af store, ressourcerstærke kommuner", som gruppen skriver.

Stierne har både lokal betydning og betydning for turismen. Især kan sammenhængende stier tiltrække turister, og i den forbindelse har Odder Kommune gode muligheder for at indgå i en hovedsti mellem Århus og Horsens, hvorfra der i forvejen er en fin sti helt til Silkeborg. Det kan gøres ved at anlægge en sti, der fra Norsminde følger fjordens sydside og Odder Å/Rævs Å til Odder, hvor den fortsætter på den nedlagte jernbane Odder-Horsens. En del af strækningen er i forvejen natursti, og i Hundslund arbejder en gruppe

med meget konkrete planer om at forlænge stien, så også strækningen fra Hundslund til Horsens kan blive vandre/cykel/ridesti. Det sker bl.a. i samarbejde med Friluftsrådet.

Også en sti langs nordsiden af Horsens Fjord er vigtig. Den kan på lange strækninger bestå af eksisterende markveje/skovveje, men ruten bør skiltes. Via Alrø og cykelfærgen fra Alrø til Snaptun kan en sti gøre det ekstra attraktivt at vandre, ride eller cykle rundt om Horsens Fjord – en tur i et særdeles afvekslende landskab.

Naturplangruppen anbefaler:

- At der udarbejdes en plan for en sammenhængende sti, så der bliver stiforbindelse fra Århus til

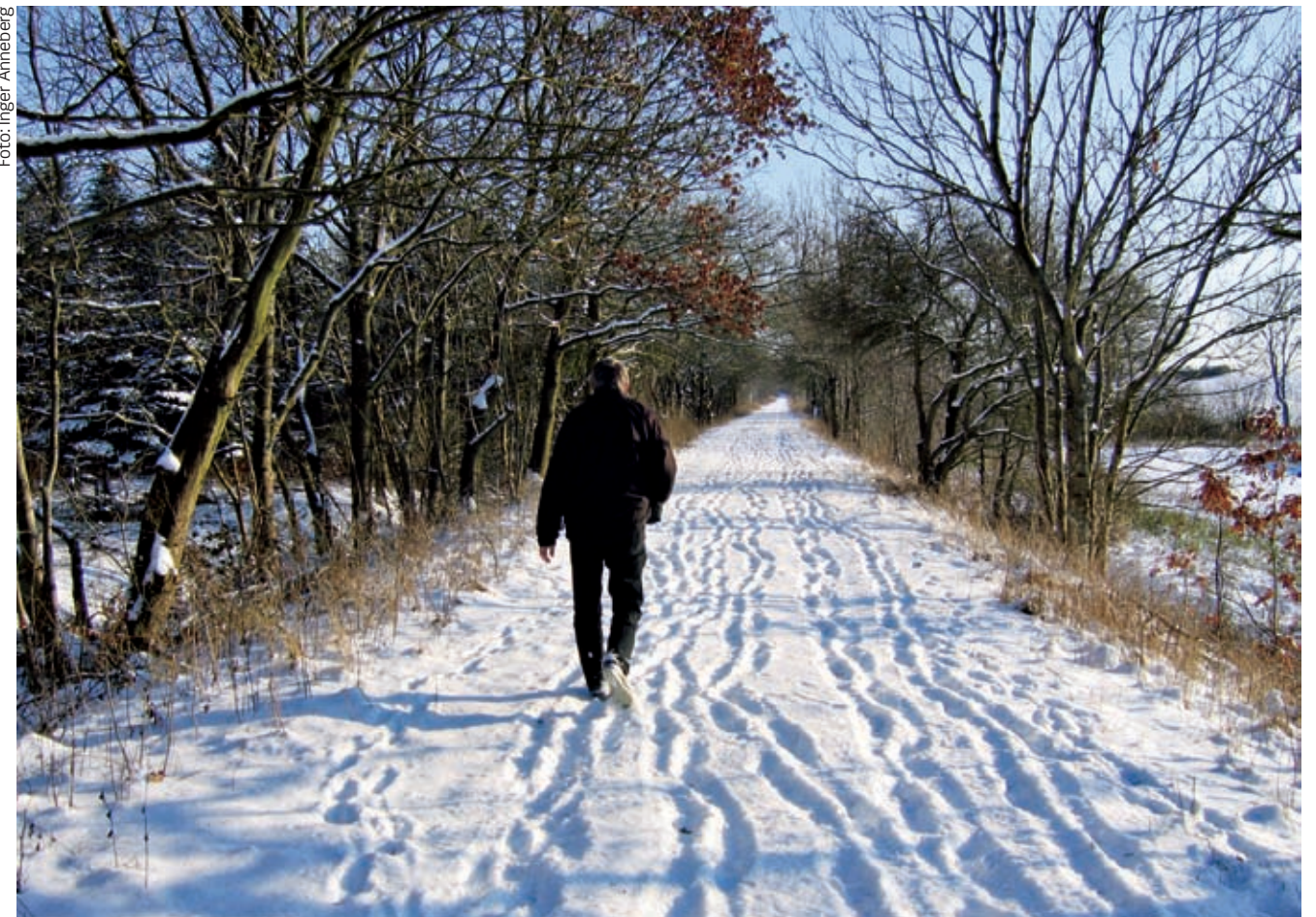
Horsens (som i forvejen har sti til Silkeborg). En rekreativ sti i ådalen nord for Odder indgår i denne sti.

- At der etableres en sammenhængende og skiltet sti langs hele nordsiden af Horsens Fjord
- At Odder Kommune udnytter sin ret til at anlægge en sti langs Odder Å fra bygrænsen til Rathlousdal.
- At kommunen støtter arbejdet med kortlægning af stier og gerne udarbejder et kort over kommunens stier.

Foto: Lars Aarø

Foto: Inger Anneberg

Alle har ret til at være i naturen, men der findes en række regler for adgangen til naturen og færdsel i den. Den grundlæggende regel er, at man skal vise hensyn! Reglerne skelner mellem privatejede områder, fx private skove, og arealer, der er ejet af det offentlige. Omkring Odder er de fleste skove i privat eje, og her er hovedreglen, at man må gå og cykle på veje og stier fra kl. 6 morgen til solnedgang. På veje og stier i det åbne land må man gå og cykle (og færdes i kørestol).

Reglen gælder ikke for småskove under fem hektar. Her kan ejeren sætte skilte op og forbyde adgang, men er der ingen skilte, gælder de samme regler som i større, private skove.

I skove, der er ejet af det offentlige, må man gerne gå uden for stierne og gerne færdes om natten. På kyster og strande, som vi jo har mange af, er det tilladt at færdes til fods. Og man må også gerne tage ophold i "kortere tid", som der står i loven. I praksis vil det sige en dag. Det er tilladt at have en båd uden motor, fx en kajak, liggende på strandbredden, mens man opholder sig på den. På nogle af egnens bedste fuglelokaliteter er der adgangsforbud i fuglenes yngleperiode.

Mange har hund med ud i naturen, og her er hovedreglen: Hunde er velkomne, men de skal være i snor!

Foto fra naturstien ved Bilsbæk.

Ekspertisen findes - brug den!

Odder Kommune er nu den mindste i Jylland. I modsætning til mange af de nye kommuner, vil Odder fortsat være en overskuelig enhed. Vi håber, det bliver en fordel!

Under alle omstændigheder har arbejdet i Naturplangruppen tydeligt vist, at der findes en betydelig ekspertise blandt kommunens indbyggere. Der findes fx eksperter i sommerfugle, eksperter i botanik og eksperter i egnens fugleliv – plus en masse mennesker, som har et eminent lokalkendskab. De kender hver en krog.

Nogle har en lang universitetsuddannelse, andre er selvlærte, men fælles for dem er, at de gerne stiller deres ekspertise til rådighed, og vores håb er, at den ”nye” Odder Kommune vil trække på borgernes viden. Vi afventer spændt, hvordan kommunen vil gribe de mange nye opgaver an, og vi håber at der kan komme helhed over arbejdet med natur og miljø, ligesom vi håber,

Odder Kommune får overskud til at sætte projekter i gang. Vi kan anbefale, at kommunen følger andre kommuners eksempel og opretter et grønt råd. Et grønt råd kan bl.a. inddrages når der skal foretages naturgenopretning, ligesom et grønt råd kan bidrage med både ekspertise og lokalkendskab til gavn for naturen - som er og bliver Odder Kommunes største aktiv.

Naturplangruppen anbefaler:

- At Odder Kommune følger mange andre kommuners eksempel og opretter et grønt råd.
- At Odder Kommune arrangerer en årlig oprydningsdag, hvor der samles affald langs vejene.
- At Odder Kommune tager initiativ til årlige å-rensninger
- At der oprettes en ”bjørnebande”, der påtager sig bekæmpelse af bjørneklo efter en samlet plan.

© Udgivet af Danmarks Naturfredningsforening · Tlf. 39 17 40 00 · dn@dn.dk · www.dn.dk
Tekst: Naturplangruppen i Odder Kommune.
Støttet med tilskud fra tips- og lottomidler til friluftslivet.

Foto: Inger Anneberg

Materialet til denne rapport er samlet i løbet af 2006. Rapporten er trykt af DN 2007. Dette er 2. oplag af rapporten. Følgende har bidraget: Klaus Rommelhoff, Else Borch, Merete Johannsen, Lars Aarø, Lars Vilhelm Hansen, Jens Andersen, Flemming Naabye, Lars Ottosen, Per Berke, Jens Ebdrup, Ebbe Teibel, Ole Sørensen, Søren Knudsen, Dorte Birkmose, Mogens Gissel Nielsen, Knud Naldal, Helge Kristoffersen, Morten P. Grau, John Theilgaard.

Rapporten er sammenskrevet og redigeret af Ib Salomon.

Henvendelser om rapporten: Merete Johansen 86 54 15 62

I rapporten er bl.a. anvendt følgende kilder:

Naturen på Tunø, afsluttende eksamensprojekt (miljø- og naturteknologuddannelsen) juni 2006 – John Theilgaard.

Rundt om Gyllingnæs, folder fra 2003.

Omkring Amstrup – tekster fra en lokal naturgruppe. Enkelte avisartikler fra Århus Stiftstidende, Horsens Folkeblad og Odder Avis.

Nøgletal fra Odder Kommune 2006. Gejrfuglen juni 1995 – fuglene ved Norsminde Fjord og Kysing Næs. Ebbe Teibel: Hads Herred Rapporten – fuglelivet i Hads Herred året rundt.

Ebbe Teibels hjemmeside: <http://home13.inet.tele.dk/eteibel>.

Kristian Jørgensen, eksamensprojekt 2005 (jordbrugsteknolog): Naturgenopretning i Ørting Mose.

En sikker vej til gode naturoplevelser – materiale fra Danmarks Naturfredningsforening.

Grønt er godt for Odder – rapport om de grønne områder i Odder By, Agenda 21-gruppen 2001. Interview med biolog Jørgen Lissner, Odder Avis 14/3 2007. www.stifinder.odderweb.dk, om stier i kommunen. Notat om naturstien på den nedlagte banestrækning om Hundslund. Mit Odder – min egn, Odder Museum 2004. www.oddernettet.dk. Materiale fra Natur & Miljø, Århus Amt.

